■ سال بیست‌وهشتم ■ شماره ۸۱۰۴ ■ یکشنبه ■ ۲۵ دی ۱۴۰۱

ایران

صاحب امتیاز:
خبرگزاری جمهوری اسلامی
مدیر مسئول: محمدحسن روزی‌طلب
جانشین مدیر مسئول و سردبیر: کمیل نقی‌پور

تلفن: ۸۸۷۶۱۷۲۰ نمابر: ۸۸۷۶۱۲۵۴ ارتباط مردمی: ۸۸۷۶۹۰۷۵
پیامک: ۳۰۰۰۴۵۱۲۱۳ روابط عمومی / نشانی: تهران خیابان خرمشهر،شماره ۲۰۸
صندوق پستی: ۵۳۸۸-۱۵۸۷۵ / امور مشترکین: ۸۸۷۴۸۸۰۰
چاپ: چاپخانه‌های همشهری، شرکت چاپ جام‌جم
سازمان آگهی‌های روزنامه ایران: دارنده گواهینامه ایزو ۹۰۰۱ از شرکت NISCERT
پذیرش سازمان آگهی‌ها: ۱۸۷۷ (۰۲۱)
انتشارات مؤسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران: ۵-۸۸۵۴۸۸۹۲
http://irannewspaper.ir

اذان ظهر ۱۲/۱۴ | اذان مغرب ۱۷/۳۴ | نیمه شب شرعی ۲۳/۲۹ | اذان صبح فردا ۵/۴۵ | طلوع آفتاب فردا ۷/۱۳

سخن روز

حضرت محمد(ص):
بنده با خوش اخلاقی به مقام روزه‌گیر شب‌زنده‌دار می‌رسد.
بحارالأنوار، ج۷۱، ص۳۷۳

با هیچ تحریمی در دنیا موافق نیستم

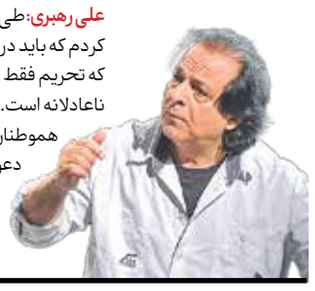

علی رهبری: طی روزهای گذشته صحبت‌ها و انتقاداتی مطرح شد که چرا در حین جنگ روسیه و اوکراین بنده در روسیه حضور پیدا کردم که باید در جواب منتقدان بگویم اولاً شغل من رهبری ارکستر است و اساساً هم با هیچ تحریمی در دنیا موافق نیستم؛ چرا که تحریم فقط ضرر به جایی زده که هدف نبوده است. بر همین اساس تحریم یک ورزشکار یا یک موسیقیدان در این وانفسا بسیار ناعادلانه است. البته که بنده می‌دانم بسیاری از هنرمندان در کشورهای اروپایی به آقای گرگیف حسادت می‌ورزند و دوست ندارند هموطنان با هنرمندی این استاد ممتاز موسیقی بیشتر آشنا شوند. به هر حال همانگونه که بنده چندی پیش به اوکراین دعوت شدم، به دعوت مجموعه مارینسکی در روسیه حضور پیدا کردم. ضمن اینکه من به روسیه نرفتم، من نزد گرگیف یکی از استادان مسلم موسیقی رفتم، من به شهر چایکوفسکی و کورساکف رفتم که در این شهر بزرگترین آثار موسیقی را خلق کردند.

از صحبت‌های این آهنگساز و رهبر ارکستر با مهر

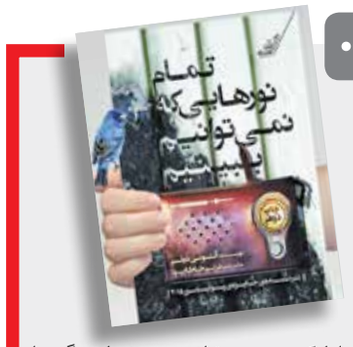

چشمانت را باز کن و ببین می‌توانی چه چیزهای دیگری را قبل از اینکه چشمانت را برای همیشه ببندی، ببینی...
تمام نورهایی که نمی‌توانیم ببینیم/ آنتونی دوئر

نگاره
نیما شاه‌میری

تهدید زباله‌ها برای کره‌زمین

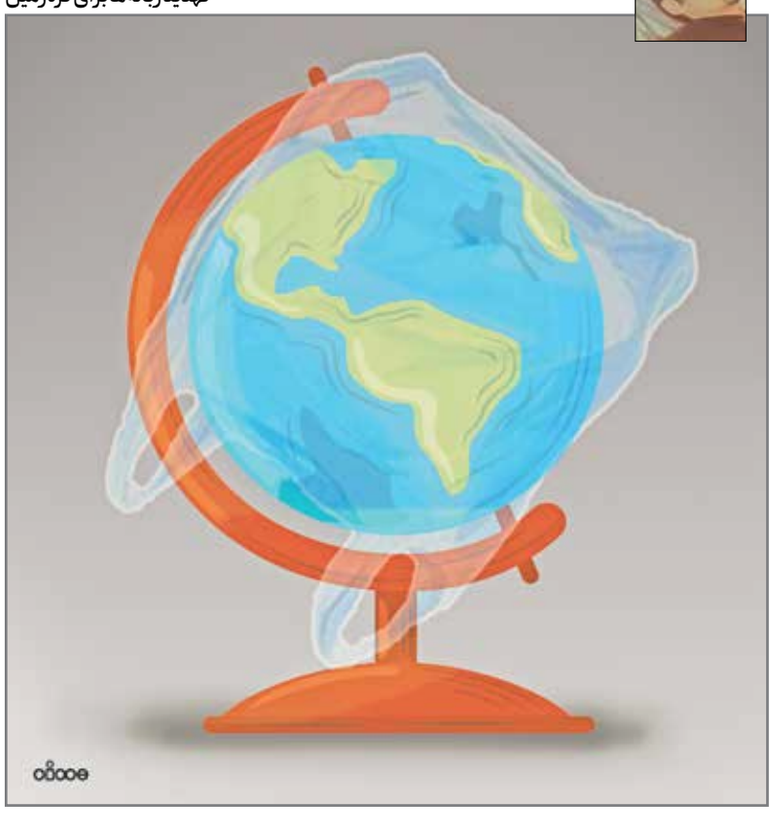

اینترنت، امنیت ملی و مردم

یادداشت

الهام عابدینی
پژوهشگر روابط بین‌الملل

موضوع پایان‌نامه‌ام درباره «اقدامات بریتانیا در حوزه جامعه اطلاعاتی» بود که بر همین اساس اسناد سازمان ملل، اتحادیه اروپا و همچنین نشست سران جامعه اطلاعاتی موسوم به WSIS را درباره تعیین تکلیف چگونگی اداره اینترنت، ترسیم نقش فناوری‌های ارتباطی و اطلاع‌رسان در توسعه، حقوق بشر آنلاین و سایر موضوعات مرتبط مطالعه کردم. به یاد دارم که سال ۱۳۹۴ دکتر یونس شکرخواه، استاد ارتباطات دانشگاه تهران که اتفاقاً سال‌های طولانی به عنوان نماینده ایران در نشست‌های جامعه اطلاعاتی شرکت می‌کرد، در سخنرانی‌ای گفت با توجه به گستردگی استفاده از اینترنت و ایجاد قواعد جدید در این حوزه به نظر می‌رسد حتی ممکن است «پهنای باند» شاخص حقوق بشر شود.

از آن زمان این جمله در ذهن من نقش بسته است و فکر می‌کنم امروز چقدر اینترنت نقش حیاتی و بزرگی در زندگی ما ایفا می‌کند.

چند روز قبل هم رهبر معظم انقلاب در دیدار اخیر خود با جمعی از زنان نیز برای چندمین بار به اهمیت این فضا در جهاد تبیین اشاره کردند: «امروز ارتباطات فضای مجازی خیلی آسان است؛ شماها می‌توانید ارتباطات فضای مجازی را بگیرید و زمینه‌سازی کنید برای اینکه توجه کنند و این مفاهیم را در قالب گزاره‌های کوتاه و گویا تنظیم کنید و بفرستید برای فهم افکار عمومی این هشتگ‌سازی‌ها و مانند اینها که هست.»

برابر سند اجلاس جهانی سران درباره جامعه اطلاعاتی در سال ۱۱،۲۰۰۵ خط عمل تصویب شده است که به چند مورد از آن کوتاه اشاره می‌کنم: دسترسی به اطلاعات و داده، امنیت در کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات، دسترسی همگانی به این فناوری‌ها، دولت الکترونیک و تجارت الکترونیک از جمله این موارد است. یعنی شاید در ظاهر امر برای عموم شهروندان اینترنت به استفاده از شبکه‌های اجتماعی، پیام رسان‌ها، وب سایت‌ها و حداکثر استفاده از بانکداری الکترونیکی باشد اما در واقعیت موضوع بسیار فراتر از آن است و می‌توان گفت تمامی ابعاد زندگی به اینترنت گره خورده است.

چند روز قبل وزارت خزانه‌داری امریکا که اصولاً ما آن را با تحریم علیه ایران می‌شناسیم، با صدور بیانیه‌ای از معافیت‌های اینترنتی برای کاربران ایرانی خبر داد. با این مجوزهای تازه، دسترسی کاربران و شرکت‌های ایرانی به شبکه‌های اجتماعی، ابزارهای ارتباطی، نرم‌افزارهای تماس ویدئویی، خدمات ابری، نقشه‌های آنلاین، بازی‌های کامپیوتر و همچنین ارائه خدمات شرکت‌های بزرگ و تأثیرگذاری مانند گوگل، متا و اپل به ایرانیان قانونی خواهد بود. اما نکته مهم در صدور این معافیت آن هم از سوی کشوری که ایران را هدف شدیدترین تحریم‌ها قرار داده و حتی صادرات دارو را به کشورمان مختل کرده، این بخش از بیانیه است که می‌گوید این اقدام را برای حمایت از آزادی بیان کاربران ایرانی و دسترسی آنان به گردش آزاد اطلاعات انجام می‌دهد. یعنی همزمان که تام کاتن، سناتور امریکایی پیرامون تحریم‌های اقتصادی علیه ایران می‌گوید آنقدر لایه‌های تحریم اجتماعی باید هوشمند طراحی شود که ایران از درون دچار هرج و مرج فروپاشی شود یا ریچارد نفیو، نویسنده «هنر تحریم‌ها» می‌گوید تحریم‌ها چگونه باید اقتصاد و پس از آن نظام اجتماعی ایران را نابود کند، شما می‌بینید همان کشور معافیت‌های تحریمی برای اینترنت اعمال می‌کند.

اینکه این معافیت‌ها تا چه حد مؤثر و واقعی است، متخصصان امر می‌توانند نظر کارشناسی دهند اما آنچه واضح است استفاده ابزاری غرب از اهمیت «اینترنت» برای بازنمایی چهره‌ای از خود است که با واقعیت همخوانی ندارد. کشورهایی که از هر ابزاری برای فشار بر مردم ایران استفاده می‌کنند، حالا می‌خواهد چهره‌اش را روتوش کند.

براساس آنچه در سند جمهوری اسلامی ایران در فضای مجازی آمده است، اهداف کلان کشورمان در این حوزه شامل ترویج گفتمان انقلاب اسلامی و گسترش عمق راهبردی، ارتقای هوشمندی در نظام‌های ملی، دستیابی به جایگاه برتر در زنجیره ارزش خدمات و محتوا در منطقه و اشتغالزایی است. این هدف‌گذاری نشان می‌دهد دست‌کم در سطح سیاستگذاری، مقامات متوجه اهمیت اینترنت و کاربردهای آن هستند اما در عمل با مشکلاتی مواجه هستیم. حدود سه ماه است که اینترنت در ایران با اختلال یا کندی بیش از حد مواجه است که سبب بروز مشکلات زیادی برای کاربران و فروشندگان اینترنتی در شبکه‌های اجتماعی و در سطح کلان‌تر برای شرکت‌های خدمات‌رسان شده است. چنین شرایطی البته برای مدت محدود و کوتاه جهت حفظ امنیت ملی، اقدام بی‌سابقه‌ای در سطح دنیا نیست اما با در نظر گرفتن هزینه‌ها و فایده‌ها و مطالب گفته شده باید دید چنین اقداماتی در میان مدت و طولانی مدت چه پیامدهایی خواهد داشت. آیا با این نوع از خودتحریمی که خود ما در فضای مجازی ایجاد کرده‌ایم، چنین اهدافی محقق خواهد شد؟

فضای مجازی

انتشار خبری درباره تغییر رنگ مجسمه میدان حر، پیوستن مورگان فریمن به جمع بازیگران یک سریال و تمدید اجرای نمایش «جان‌فدا» عنوان بخشی از مطالبی هستند که در مجازی امروز می‌خوانید.

■ **فریمن در یک سریال**

مورگان فریمن به مجموعه بازیگران سریال درام «شیر ماده» ملحق شد. «شیر ماده» بر مبنای یک برنامه واقعی از عملیات سازمان سیا ساخته می‌شود و طبق آنچه در معرفی رسمی سریال آمده داستان آن درباره یک تفنگدار دریایی جوان خشن اما پرشور است که به تیم شیرهای ماده ملحق می‌شود تا یک سازمان تروریستی را از درون متلاشی کنند. زویی سالدانا، جیل واگنر، دیو آنابل، جیمز جوردن و جونا وارتون دیگر بازیگران سریال هستند. پیشتر نیز اعلام شده بود نیکول کیدمن هم تهیه‌کننده اجرایی و هم از بازیگران سریال خواهد بود. فریمن در این سریال در نقش «ادوین مولیتز» وزیر امور خارجه امریکا بازی می‌کند. البته این نخستین بار نیست که این بازیگر در نقش یکی از اعضای بلندپایه دولت ظاهر می‌شود، پیشتر در فیلم «تأثیر عمیق» در نقش رئیس جمهور امریکا بازی کرده و در «المپوس سقوط کرده» هم نقش وی رئیس مجلس بود. فریمن به‌عنوان یکی از نمادین‌ترین بازیگران نسل خود شناخته می‌شود و ۵ نامزدی اسکار و گلدن گلوب برای «مهارت شهرنشینی»، «رانندگی خانم دیزی»، «رستگاری در شاوشنگ»، «عزیز میلیون دلاری» و «شکست‌ناپذیر» در کارنامه دارد که در نهایت برای «عزیز میلیون دلاری» جایزه بهترین بازیگر نقش مکمل را برده و یک گلدن گلوب هم برای «رانندگی خانم دیزی» دریافت کرده است. او همچنین ۳ جایزه امی در کارنامه دارد.

■ **تمدید اجرای «جان فدا»**

نمایش میدانی «جان فدا» تمدید شده و تا ۲۸ دی در بوستان ولایت تهران روی صحنه می‌رود. این نمایش که کار خود را از ۸ دی شروع کرد، سیری در زندگانی پر برکت مرد خستگی‌ناپذیر میدان‌های جهاد، سردار سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی است و هر شب ۲ هزار نفر به تماشای آن می‌نشینند. «جان فدا» به تهیه‌کنندگی علی اسماعیلی و کارگردانی حسن بزرا، محصول مکتب «حاج قاسم» و سازمان هنری رسانه‌ای اوج است که توسط مؤسسه هنری رسانه‌ای سیمای ققنوس اجرا می‌شود. علاقه‌مندان می‌توانند برای تهیه و رزرو بلیت رایگان، به سامانه NAMATICKET.IR مراجعه کنند. سایر عوامل این نمایش عبارتند از مجری طرح: امیر حسین طهرانی، مدیر تولید: داوود طامهری، طراح نور: عباس رحمانی‌پور، طراح صحنه و دکور: مرتضی پورحیدری، طراح صدا: عرفان حسن‌زاده، مجری دکور: امید دهقان، مجری صحنه: کاظم غیاثوند، طراح جلوه‌های ویژه میدانی: یاسر یارمحمدی و مدیر تدارکات: تورج سلیمانی.

■ **کتابی تازه**

کتاب «سفیر سردار»، خاطرات پایگاه‌های بسیج در طرح ملی شهید سلیمانی (مقابله با کرونا) به قلم جمعی از نویسندگان و توسط انتشارات «راه یار» و با مشارکت دانشگاه امام حسین(ع) چاپ و روانه بازار نشر شد. نهاد بسیج مستضعفین از ابتدای انقلاب اسلامی شکل گرفت و بعد هم در بحران‌های حاد کشور بیشتر به چشم آمد. جنگ که آغاز شد و کار بالا گرفت بسیج، نیروهای داوطلب مردمی‌اش را روانه جبهه‌ها کرد. در ابتدای دهه ۷۰، برای حفظ سلامتی مردم در واکسیناسیون عمومی فلج اطفال ورود کرد. در دهه ۸۰ بار خدمت‌رسانی به مناطق محروم را در قالب حرکت‌های جهادی سازماندهی کرد. این بار در بحران پایانی دهه ۹۰ و در آستانه ورود به قرن جدید، باز هم این نیروی بسیجی بود که برای دفاع از سلامت مردم وارد میدان شد. تحقیق کتاب «سفیر سردار» را مرضیه هاشمی برعهده داشته و فریده الیاسی فرد و لطیفه نجاتی هم تألیف آن را انجام داده‌اند.

■ **پخش سریال کرونایی**

سریال «ابر می‌بارد» با موضوع تلاش پزشکان، پرستاران و کادر درمان در مهار کرونا، از دیروز (شنبه ۲۴ دی ماه) در جدول پخش برنامه‌های شبکه دو سیما قرار گرفت. در این سریال، زندگی و ایثارگری پرستاران بویژه شهدای سلامت و گروه‌های جهادی در دوران اوج کرونا به تصویر کشیده شده است. فاطمه گودرزی، سیدجواد هاشمی، سیما خضرآبادی، مجید پتکی، سلمان فرخنده و فرهاد بشارتی در این سریال نقش آفرینی می‌کنند. قصه این سریال براساس نوشته مهدی به‌پور به نخستین روزهای تلخ شیوع ویروس کرونا و زحمات و مشکلات کادر درمان برای کمک به بیماران و مهار بیماری می‌پردازد. این سریال به کارگردانی رضا معینی با همکاری دانشگاه علوم پزشکی گیلان و به سفارش سیمای استان‌ها، در ۱۸ قسمت ۴۵ دقیقه‌ای در صدا و سیمای مرکز گیلان ساخته شده و شنبه تا چهارشنبه هر هفته حوالی ساعت ۲۱:۱۵ از شبکه دو پخش می‌شود. بازپخش این سریال ساعت ۱:۳۰ بامداد، ۱۰:۰۰ و ۱۶:۱۵ خواهد بود.

آبشخور مشترک داستان و خاطره

کلمه

علی‌الله سلیمی
نویسنده و منتقد ادبی

این روزها کلمه «داستان» را در رسانه‌ها و محافل ادبی بیشتر می‌شنویم و یکی از دلایل آن هم تعیین مرز مشخص برای آثار داستانی در میان سایر قالب‌های ادبی از جمله خاطره است. واقعیت امر آن است که بسیاری از داستان‌های امروزی شباهت بسیاری به خاطره دارند و تشخیص مرز بین این دو اغلب خیلی‌ها را به اشتباه می‌اندازد. شاید یکی از دلایل آن، استفاده افراطی برخی از نویسندگان امروز از زاویه دید اول شخص مفرد باشد که در نگاه اول، اثر خلق شده را به یک خاطره به ظاهر واقعی بیشتر شبیه می‌کند تا داستان خیال‌انگیز که آن هم مختصات خاص خود را دارد. البته در بررسی و نگاه دقیق‌تر، تفاوت‌های فاحشی بین داستان و خاطره وجود دارد. ساده‌ترین تعریف خاطره این است که متکی به مستندات واقعی باشد، اما برای یک داستان خوب، بهره‌گیری از عنصر خیال حیاتی است. اما اینکه چرا این دو قالب روایی گاه مخاطبان را به اشتباه می‌اندازند، به عوامل متعددی بستگی دارد که یکی از آنها، تأکید بر باورپذیری در داستان‌های امروزی است که نویسنده را مجبور می‌کند روایت‌های خیالی خود را به‌گونه‌ای بیان کند که از منظر مخاطب، فرقی با واقعیت‌های بیرونی نداشته باشد. در حالی که در داستان‌های کلاسیک باورپذیری در اولویت کار نویسندگان قرار نداشت و هر نویسنده‌ای با توجه به قدرت خیال خود می‌توانست داستان‌هایی با وقایع خارق‌العاده خلق کند که در واقعیت بیرون، درصد امکان‌پذیری آن بشدت پایین باشد. بنا بر این، اکنون بسیاری از نویسندگان که به نوشتن داستان‌هایی با زاویه دید اول شخص مفرد علاقه دارند، سعی می‌کنند داستان‌هایی بنویسند که به ظاهر فرق چندانی با خاطره نداشته باشد. گذشته از این، در حال حاضر ارتباط تنگاتنگی بین داستان و خاطره به‌وجود آمده که وابستگی این دو به همدیگر را بیش از پیش با اهمیت کرده است. به بیان دیگر، کسی که در خاطره‌نویسی مهارت داشته باشد، برای نوشتن داستان مشکل چندانی نخواهد داشت. فقط کافی است به نوشتن وقایعی بپردازد که هنوز در عمل اتفاق نیفتاده، اما امکان وقوعش هست. ساحت داستان از چنین موقعیتی برخوردار است. یعنی شبه‌خاطراتی را بیان می‌کند که اتفاق نیفتاده، اما امکان وقوع آن وجود داشته است. با این نگاه، هر خاطره‌ای ظرفیت تبدیل شدن به یک داستان را دارد، فقط به شرط اینکه از ابزارهای داستانی مانند توصیف، شخصیت‌پردازی، صحنه‌پردازی در پرداخت آن بهره گرفته شود. از این منظر است که بسیاری از کارشناسان حوزه خاطره معتقدند، خاطرات مواد خام آثار روایی از جمله داستان محسوب می‌شود که تا به حال در موارد مختلف از آن استفاده‌های بهینه‌ای هم صورت گرفته است. مثال روشن این مسأله در حوزه خاطرات افراد تأثیرگذار در مناسبت‌های اجتماعی صدق می‌کند که بسیاری از آنها دستمایه داستان‌های متعددی شده است. در کشور ما هم خاطرات رزمندگان دوران دفاع مقدس اکنون دستمایه آثار داستانی بسیاری شده است. اهمیت این موضوع بیشتر از آن جهت است که بعضی از وقایع در زمان‌های معینی اتفاق می‌افتد که همه افراد جامعه ازجمله نویسندگان و بویژه نسل‌های بعدی امکان حضور در دل آن واقعه را ندارند. آنها از طریق خاطرات افراد حاضر در دل آن واقعه است که با روح حاکم بر آن واقعه و جزئیات بیشتر آن آشنا می‌شوند. البته این موضوع در خصوص هنرهای دیگر مانند سینما و تئاتر هم صدق می‌کند، چون پایه خلق آثار روایی یا نمایشی معمولاً بر اساس روایت‌هایی است که امکان دارد بسیاری از آنها واقعی و برگرفته از خاطرات افراد مختلف باشد. بنا بر این، تفکیک این دو قالب روایی؛ خاطره و داستان به راحتی امکان‌پذیر نیست، چرا که هر دو به نوعی وامدار دیگری هستند و روایت ماجرا یا نقل وقایع وجه مشترک این دو شیوه روایی محسوب می‌شود. داستان اغلب روی شانه‌های خاطره سوار است و موقعی که خاطره‌ای نوشته می‌شود، به‌نوعی اساس یک داستان هم پایه‌گذاری می‌شود. البته ممکن است بسیاری از خاطرات هرگز به داستان تبدیل نشود، اما اگر نویسنده‌ای اراده کند، نوشتن داستان بر اساس خاطره دور از ذهن و تصور نیست. بر اساس اغلب خاطرات می‌شود داستان تازه‌ای نوشت که هم به نوعی وامدار خاطره‌ای باشد که بر اساس آن شکل گرفته و هم برای خود جهان مستقلی داشته باشد که متکی بر ذهن خیال‌پرداز نویسنده‌ای است که ترکیبی از خیال و واقعیت را به یک اثر ادبی خواندنی تبدیل کرده است.

کله سخنگو، آری یا نه؟

یادداشت

محمد احسان مفیدی‌کیا
منتقد سینما

یک نظری در بین برخی مستندسازها رایج است که «کله‌های سخنگو آفت مستند اند» و منظورشان مصاحبه‌های مطولی است که باعث ملال در مخاطب می‌شود، آنها سعی می‌کنند با جایگزین کردن کنش‌ها از میزان حرف زدن سوژه رو به دوربین یا با مصاحبه‌کننده پشت دوربین بکاهند و عناصر دیگر دیداری یا شنیداری را جایگزین آن کنند. اما سؤال این است که آیا مصاحبه در فیلم مستند، به خودی خود، پسندیدنی است یا نه؟

یک پاسخ می‌تواند این باشد که آن، امری سهل و ممتنع است و جذابیت یا ملال‌آور بودنش تماماً بسته به کیفیت کار مستندساز در نوع مواجهه با سوژه و گفت‌وگویی که برقرار می‌کند است. اصولاً در جایی که کارگردان ابزار دکوپاژ و میزانسن را آن‌طور که در فیلم داستانی رایج است در اختیار ندارد، عناصر مقوم فیلم از جمله گفتار متن، مواد آرشیوی دیداری و شنیداری و البته مصاحبه خواهد بود و مؤثر بودن آن مستند مستقیماً به توان و تبحر مستندساز در بهره‌مندی از آن ابزار بستگی خواهد داشت. اینکه مستندساز فکر کند استفاده از مصاحبه از جنبه‌های هنری اثرش کاسته و آن را بیشتر شبیه به گزارش تلویزیونی می‌کند یک خطای راهبردی است که می‌تواند ناشی از عدم احاطه کامل به ابزار کارش باشد. این امر هم در سینمای مستند ایران از دهه ۴۰ و هم در سینمای مستند جهان مسبوق به سابقه است، چنانکه ریچارد لیکاک، مستندساز برجسته و صاحب سبک امریکایی گفت: «مصاحبه ممنوع!»، با این حال هنوز هم می‌توان با قوت از نقش فعال و ارزشمند مصاحبه در فیلم‌های مستند دفاع کرد. برای درک بهتر این مضمون، توجه به چند نمونه از آثار دیدنی سینمای مستند خالی از لطف نیست.

ارول موریس با مستند «مهِ جنگ: یازده درس از زندگی رابرت مک‌نامارا» (۲۰۰۳) که مسائلی حول جنگ ویتنام را مطرح می‌کند، توانست در همان سال تولید جایزه اسکار بهترین مستند را از آن خود کند و منتقدان نیز این فیلم را در گونه تاریخی و بیوگرافی از شاهکارهای سینمای مستند برشمردند، این در حالی بود که فیلم مبتنی بر یک تک مصاحبه با سوژه خود بود.

نمونه دیگر، مستند «ملاقات با گورباچف» (۲۰۱۸) اثر مشترک ورنر هرتزوگ و آندره سینگر درباره زندگی آخرین رهبر اتحاد جماهیر شوروی است. در طول ۹۰ دقیقه فیلم مشخصاً مصاحبه با شخص گورباچف ستون فقرات اثر است و آرشیو و گفتار متن مکمل آن هستند.

قطعاً نمونه‌هایی از این دست بسیار است و می‌توان آنها را به‌عنوان شاهدی بر مدعای نقش مفید و مؤثر مصاحبه در فیلم مستند به کار برد اما این را نباید فراموش کرد که استفاده از این ابزار قطعاً شرایطی دارد که وابسته به تجربه و دانش عمیق در امر کارگردانی مستند است. مسأله مصاحبه نیست، بلکه مصاحبه گرفتن است که باید شیوه درست آن را آموخت و در جای خود به بهترین نحو استفاده کرد.

بنابه آنچه روبرت صافاریان در کتاب خواندنی مصاحبه در فیلم مستند آورده است: «واقعیت این است که مصاحبه هم مانند بسیاری از عناصر سینمایی، ذاتاً نه خوب است و نه بد؛ مهم استفاده خلاق از آن است.»

ضرورت پژوهش در تاریخ دفاع مقدس

حماسه پایداری

غلامرضا عزیزی
پژوهشگر دوران دفاع مقدس

چهل و دو سال از آغاز جنگ تحمیلی رژیم بعثی عراق علیه انقلاب نوپای اسلامی و مردم شریف ایران می‌گذرد. این جنگ در زمانی به مردم این سرزمین تحمیل شد که به‌تازگی تحت رهبری امام خمینی(ره)، از یوغ رژیم ستمشاهی آزاد شده و زنجیرهای اسارت را گسسته و خود را از زیر ننگ کاپیتولاسیون رهانیده بودند. در آن زمان که با شعار نه شرقی نه غربی جمهوری اسلامی نخستین ستون‌های سازندگی و استقلال می‌رفت که برافراشته شود و سازندگی آغاز گردد، دولتهای استعماری که منافع خود را از دست رفته می‌دیدند نخست با درانداختن زمزمه‌های شوم جداسری کوشیدند تا این قیام را سرکوب کنند و میهن عزیزمان را در آتش تجزیه‌طلبی افکنند و کمی بعد رژیم بعثی عراق را به طمع حمله به ایران انداختند و تا بن دندان مسلحش ساختند و عفریت جنگ را بر این مرز و بوم تحمیل کردند؛ اما هرگز گمان نمی‌کردند حماسه دفاع مقدّس ایرانیان در برابر این ددمنشی و تجاوز، به بزرگترین رویداد پایان قرن بیستم تبدیل شود. رخدادی که تأثیری ژرف در جهان معاصر بر جای گذاشت. تأثیر این دو پیروزی شگرف (انقلاب اسلامی و دفاع مقدس) به‌روشنی در قیامها و حرکتهای حق‌طلبانه، آزادیخواهانه و استقلال‌طلبانه منطقه و جهان نمودار است. بر اثر این تأثیرات عمیق است که بررسی، پژوهش و نمایاندن زوایای مختلف این واقعه و تدوین و تنظیم صفحات زرین این کتاب حماسی را در تمام ابعادش دوچندان می‌سازد. در این راه از همان آغاز دوران دفاع مقدس افراد، سازمانها و نهادها کوشیدند تا زوایای مختلف این رویداد عظیم را شناسایی کنند. هر چه می‌گذشت پیدا شدن شواهد، گواهی‌ها و مدارک و اسناد جدید، زوایای تاریک آن دوران را مشخص‌تر و واضح‌تر می‌کرد. علاوه‌بر آن گذار از سال‌های دفاع مقدس، سبب شد تا اسناد نظامی بسیاری از محرمانگی خارج شوند. افزونگی اسناد کمک فراوانی به شناخت بهتر آن دوران کرد همزمان افرادی که در هر نقش و لباس، در آن دوران در درون سنگرهای عزت و شرف جنگیده بودند نیز اطلاعات خود را در قالب خاطره یا آثار تاریخ شفاهی در اختیار جامعه قرار دادند.

سال‌های دفاع مقدس و حماسه سازی‌های آحاد مردم ایران در سایه رهبری حضرت امام(ره)، از جمله نقاط سرنوشت‌ساز و فراموش نشدنی و ستاره‌ای درخشان و ماندگار بر تارک تاریخ این مرز و بوم خواهد ماند. بازسازی شایسته و درخور این واقعه بی‌تردید در گرو پژوهش‌های دقیق محققان است. در کنار این پژوهشگران معدود کسانی در داخل و خارج از کشور بودند و هستند که برآنند از عظمت این دوران بکاهند و با طرح شبهاتی این حماسه عظیم را به زیر سؤال ببرند. از این‌رو با توجه به آثار و منابع و اسناد و مدارک در دسترس اکنون بیش از پیش زمان آن رسیده است تا پژوهشگران (بویژه مورخان و جامعه‌شناسان) و هنرمندان (بخصوص داستان‌نویسان و سینماگران) به بازخوانی پرونده دوران دفاع مقدس پرداخته و زوایای آن را برای آحاد مردم ایران و جهان تبیین کنند.

بهترین سنجه برای پرهیز از به خطا و بیراهه رفتن قلم در این راه، آن است که فرمایشات رهبر معظم انقلاب را آویزه گوش و چراغ راه قرار داد. بویژه آنچه ایشان در سخنرانی مورخ ۱۶ اسفند ۱۳۹۵ فرمودند و گذر ایام، بار دیگر بر نکته‌سنجی، دوراندیشی و دقت‌نظر ایشان مهر تأیید زد:

«اگر در زمینه دفاع مقدس، کار فرهنگی و تولید فرهنگی مستمر وجود داشته باشد، کشور در مقابل طراحی‌ها و توطئه‌های فرهنگی، قوی خواهد شد. امروز یکی از مشکلات کشور، واردات فراوان و تا حدی بی‌حساب و کتاب در مقابل تولید ناقص داخلی است. حرکت نظامی دشمن، ملت را مستحکم‌تر و منسجم‌تر می‌کند اما حمله فرهنگی اراده‌ها را تضعیف می‌کند و نسل جوان را از کشور می‌گیرد. محتوا باید مملو از تبیین و بیان حقایق، معرفت و نقاط برجسته دوران دفاع مقدس باشد؛ البته این موضوع به معنای اغراق‌گویی در مورد دفاع مقدس نیست بلکه باید دشواری‌ها و برخی ناکامی‌ها در کنار موفقیت‌ها و نقاط قوت فراوان دوران دفاع مقدس بیان شود.»

عکس نوشت

نیشکر «شکر للّه»، که طلای سرخ مازندران نام دارد، یکی از محصولات تولیدی بخش کشاورزی استان مازندران است که محصول آن به‌عنوان شکر قرمز طرفداران زیادی در طب سنتی دارد. نیشکر سابقه تاریخی در روستای ریکنده قائمشهر دارد. مهر گزارش تصویری از برداشت نیشکر در این روستا منتشر کرده است.